

Käsin kirjoittaminen

VUONNA 2000

*Pohjoismainen
käsinkirjoittamisen ideointiryhmä*

KÄSIN KIRJOITTAMINEN VUONNA 2000

Laatinut

Pohjoismainen käsinkirjoittamisen ideointiryhmä

Julkaisun tukijat:

POHJOISMAINEN KULTTUURIRAHASTO

Opetushallitus

Helsingin yliopisto /

Varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen tutkimusyksikkö

Den Grafiske Højskole, Kööpenhamina

Julkaisu jaetaan kaikkiin pohjoismaisiin kouluihin, kunkin maan virallisilla kielillä, yhteensä 21 000 kappaletta, Pohjoismaisen kulttuurirahaston ja kansallisten tukijoiden avustuksella.

Typografia:

Bent Rohde, Henrik Birkvig

Toimitus:

Christian Clemens

Suomenkielinen käännös:

Mervi Wäre-von Hedenberg, Pirjo Sinko

Painopaikka:

Speed Tryk, Hjörring Tanska

Julkaisua saa kopioida opetustarkoituksiin lähdetiedot mainiten.

Vihkoa voi tilata

Opetushallituksesta

Hakaniemenkatu 2, PL 380

00530 Helsinki

Julkaisu on internetissä: www.edu.fi/julkaisut

ISBN 952-91-2626-3

Käsin kirjoittaminen

VUONNA 2000

Käsin kirjoitetut merkit välittävät meille tietoa ja kokemuksia vuosituhansien takaa.

Kirjapainotaidon, kirjoituskoneen ja tietokoneen keksiminen ovat lisänneet mahdollisuuksiamme ilmaista puhetta ja ajatuksia graafisesti.

Kirjoitamme silti myös käsin.

Mutta kuinka pitkään? Hyvin pitkään.

Niin tutkimukset kuin kokemus ja terve järkikin todistavat, että sekä sähköistä kirjoittamista että käsin kirjoittamista käytetään edelleen rinnan.

Ihminen tarvitsee käsin kirjoittamisen taitoa monessa eri yhteydessä

- ◆ Käsin kirjoittaminen tukee lapsen kielellistä kehitystä ja lukemaan oppimista.
- ◆ Pelkästään tietokoneella kirjoittaminen kapeuttaa lapsen psyykkistä ja motorista kehitystä. Käsin kirjoitettaessa mukana on koko ihminen: aivot, sydän, kädet.
- ◆ Toimiva käsiala on tärkeä työväline opiskelussa.
- ◆ Kirjoitamme käsin päivittäin. Merkitsemme asioita muistiin, jätämme viestin, laadimme luonnoksia tai henkilökohtaisen kirjetervehdyksen tai kirjoitamme nimen ja osoitteen kirjekuoreen. Käsin kirjoitettu teksti huomataan ja sitä arvostetaan. Jotkut yritykset jopa tutkituttavat työnhakijan käsialan työhönottotestien yhteydessä.
Nykyisin on selvästi havaittavissa, että sekä kiinnostus kaunokirjoitukseen että kalligrafisen kirjoituksen käyttö erityistarkoituksiin ovat lisääntymässä.
- ◆ Sähköisessä maailmassamme käsi on luotettava: se on käytössä vuorokauden ympäri pattereista ja sähköliittymistä riippumatta.

Mitä enemmän ympärillämme on elektroniikkaa, sitä enemmän kättä tarvitaan välittämään luovuutta ja ajattelun tuloksia. Käsi on elintärkeä liittymä tietokoneiden maailmassa.

TAVOITTEENA OMA KÄSIALA

Lasten on opittava kirjoittamaan käsin. Siitä ei ole epäilystäkään. Kirjoitetaanpa sitten vähän tai paljon, täytyy kirjoittamisen perusvalmiudet hallita.

Mutta miten tuo taito opitaan? Nykyisin voidaan saavuttaa hyviä tuloksia lyhyemmässä ajassa kuin ennen, jos työskennellään tavoitteellisesti ja jos työskentely perustuu tutkimukseen ja kokemukseen. Voimia ei kannattaisi kuitenkaan tuhata toisarvoisten ongelmien pohtimiseen, kuten siihen, pitääkö kirjaimissa olla silmukoita vai ei.

Tavoitteena on luettava ja vaivaton henkilökohtainen käsiala. Kirjainten muoto ja rytmi sekä hyvä oppimismenetelmä ovat ratkaisevia tuon päämäärän saavuttamiseksi.

Tekstaaminen

Kirjoittamisen opettelu alkaa yksittäisten kirjainten kirjoittamisesta ja etenee kirjainten yhdistämiseen kunkin lapsen kypsyystason mukaan. Siksi on luontevaa aloittaa tekstauskirjaimilla, jotka ovat muodoltaan samalla tavalla yksinkertaistettuja kuin ensimmäisen lukukirjan kirjaimet. Näin tuetaan lukemaan oppimista ja annetaan myös hyvä pohja rytmisen käsialan muodostumiselle.

Tekstaamista voidaan käyttää myöhemminkin, kun tarvitaan selkeää kirjoitusta tai kun kirjoitusta käytetään vaikkapa somistamistarkoituksiin.

Tekstauskirjaimissa näkyvät kirjainten peruspiirteet alkuperäisessä muodossaan. Kaiken kirjoituksen luettavuus perustuu siihen, että kirjainten tunnistettavuus on hyvä. Tekstaamisen perusteella voi jo arvioida kirjoituksen kehittymistä. Hyvä tekstaustaito on vankka perusta kirjoituskirjainten oppimiseen. Tekstauskirjainten hallinta kuuluu koulussa opetettaviin perustaitoihin.

bindingsværk
↙ bindingsværk
↘ bindingsværk

Tyypkirjoitus

Kun lapsi on oppinut tekstaamaan eli kun hän on oppinut kirjainten muodot, aloituskohdat ja kirjoitussuunnat, on luontevaa oppia yhdistämään kirjaimia toisiinsa. Tämä tapahtuu tavallisesti 8–9 vuoden iässä.

Kirjainten yhteen sitominen synnyttää paremman liikerytmin, nopeuttaa kirjoittamista ja saa aikaan tasaisemman kirjainvälityksen, mikä puolestaan parantaa luettavuutta.

Kun tyypkirjoitus on opittu, siitä tulee oman helppolukuisen ja nopean käsialan kehityksen perusta. Jotta näin tapahtuisi, täytyy tyypkirjainten mallien täyttää seuraavat ehdot:

1 Kirjainten on oltava helppoja lukea.

Tämän vuoksi kirjainten erityispiirteiden on oltava helposti tunnistettavia myös uusissa yhteyksissä, vaikka sidonnan vuoksi kirjaimiin näyttää tulleen uusia osia.

2 Kirjainten on oltava helppoja kirjoittaa.

Kun tyypkirjaimia muotoillaan, on kiinnitettävä huomiota etenkin niihin yksityiskohtiin, jotka edistävät hyvän liikerytmin syntymistä ja kirjainten sitomisen sujuvuutta ilman, että tekstin luettavuus häiriintyy. Kun paperi asetetaan aavistuksen verran kallelleen vasemmalle, paranevat sekä kirjoituksen suunta että kirjoitustekniikka. Vasenkätiset asettavat paperin vastaavasti kallelleen oikealle. Vasenkätisten on saatava erityisohjausta, jotta he löytävät itselleen sopivat käytänteet.

sidonta
hünd
↓ ↓ ↓
kaltevuus

3 Kirjainten on säilytettävä ominaispiirteensä.

On vältettävä luomasta sellaisia muotoja ja sidontoja, jotka eivät säily, eli kirjaimet eivät pysy samanlaisina, kun kirjoitusnopeus kasvaa ja kirjoittajan omat persoonalliset piirteet liittyvät kirjoitukseen. Koska kirjainten muodot ja sidonnat saattavat aiheuttaa ongelmia, niihin on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Käsialakirjoitus

Käsiala on tyyppikirjoituksen pohjalta kehittynyt henkilökohtainen kirjoitustyyli. *Tyyppikirjoitus* on siis malli, jossa on tiettyjä muotoon ja sidoksiin liittyviä vaatimuksia ja säännönmukaisuuksia. Oma käsiala kehittyy parhaiten sellaisen hyvin opitun tyyppikirjoituksen pohjalta, joka ei estä henkilökohtaisten erityispiirteiden ilmestymistä käsialaan vaan joka pikeminkin auttaa niiden kehittymistä.

Kun kirjoittamisesta on tullut automaattista, se sujuu rytmisesti, pakottomasti ja vapaasti ja se kuvastaa yhä enemmän kirjoittajaa itseään. Kun kirjainmallien miettiminen ei enää hallitse kirjoittamisprosessia, kirjoittamiseen tulee rytmiä ja sykettä, ja siitä tulee elävä henkilökohtainen ilmaisutapa.

Sofie Charlotte Mathias
Lasse Anne-Marie Denis
Stefan Rasmus Daniel
Nicolaj Malene Martin
Jonas Annika Bjørn
Lisette Niels Simone

Hyoä tyyppikirjoituksen hallinta näkyy jo varhain kirjoittajasta. Nämä esimerkit ovat 10-vuotiaiden tanskalaisten neljäsluokkalaisten "käsialaa". Oppilaat ovat kirjoittaneet nimensä lyijykynällä viivattomalle paperille. Jokaisella on oma sovelluksensa tyyppikirjoituksesta.

Kirjoittamisen kehittymistä ei voi edistää pakolla, vaan sen täytyy antaa edetä luonnollisesti. Aidot henkilökohtaiset piirteet kirjoittamisliikkeissä syntyvät useiden eri asioiden yhteisvaikutuksesta: ensisijaisesti ne johtuvat varmoista, rytmisistä ja nopeista liikkeistä, mutta niihin vaikuttavat myös ihmisen psyyke ja muodontaju sekä kirjoituksessa käytettävät välineet.

Hyvin toimiva käsiala voi muistuttaa tyyppikirjoitusta tai se voi poiketa siitä esimerkiksi siten, että kirjoittaja yksinkertaistaa muotoja ja

sitoo kirjaimia omalla tavallaan. Käsialan luettavuus voi tällöin vähentyä ja lukeminen voi vaatia tottumista.

Mange kærlige hilsener

Mange kærlige Hilsener

Piirtämällä kyhätyistä kirjaimista koostuva kirjoitus on yleensä hidasta ja vaikeaa luettavaa. Se on eräänlaista puolikirjoitusta ja osoittaa, että tyyppikirjoitusta ei ole opittu kunnolla.

Varonglet er

Kirjoittaminen ja kulttuuri. Emme voi odottaa, että nykyneuret kirjoittaisivat samalla tavalla kuin 1940-luvun neuret. Kullakin aikakaudella on luonnollinen yhteytensä oman aikansa tyyppilliseen ilmaisuun, joka ilmenee eri aloilla, kuten arkkitehtuurissa, graafisessa suunnittelussa ja kirjoittamisessa. Grafologi Annelise Garde on vertaillut 1940- ja 1970-luvun nuorten kirjoitusta toisiinsa. 1970-luvun nuorten kirjoitus ei ole niin säännöllistä kuin 40-luvun nuorten, vaan sille on ominaista suurempi itsenäisyys. Vapaa, epämuodollinen käytös vaikuttaa siis jopa käsialaan. Tätä ei kuitenkaan pidä sekottaa keskittymiskyvyn puutteeseen eikä huolimattomuuteen.

Kirjoitusvälineiden merkitys. Myös hyvät, tarkoituksenmukaiset kirjoitusvälineet vaikuttavat lopputulokseen: hyvä lyijykynä, kuitukärkikynä ja kuulakärkikynä riittävät useimmille päivittäiseen kirjoittamiseen. Leveä kynä, joka antaa mahdollisuuden vaihdella viivan paksuutta, ohjaa esteettiseen kirjoittamiseen.

Kun kirjoitamme käsin, suunnittelemme viestiä myös visuaalisesti: panemme viestiimme osan itseämme ja käsityötaitoamme. Juuri tämä tuottaa iloa niin kirjoittajalle itselleen kuin vastaanottajallekin. Näppäimistö ja elektroniikka ovat tähän verrattuina monesti vain mekaanista toimintaa ilman sielua.

Pohjoismaisen kirjoittamisen opetus

PÄHKINÄNKUORESSA

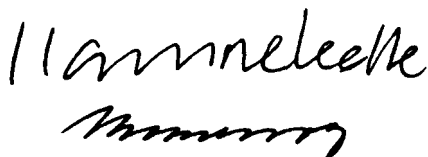
Käsin kirjoittaminen on ollut jo lähes puoli vuosisataa uhattuna mm. seuraavista syistä:

Aiemmin pantiin suurta painoa käsin kirjoittamisen opettamiselle. Ns. kaunokirjoitus oli jopa oppiaineena lukujärjestyksessä, ja oppilaat saivat siinä opetusta useita tunteja. Opetusta antoi opettaja, jolla oli hyvä peruskoulutus sen opettamiseen. Myös vanhemmat ja työelämä tukivat hyvän käsialan oppimista, koska toimiva käsiala oli työelämässä hyvä työväline. Yleensä oppilaat olivat tuolloin taitavia käsin kirjoittajia.

Myöhemmin käsiala yhdistettiin äidinkielen opetukseen ja tavallisesti luokanopettaja opetti myös käsin kirjoittamista. Etuna oli, että kirjoitusharjoituksia pystyttiin pitämään jatkuvasti ja että ne pystyttiin yhdistämään kaikenlaisiin kirjoitustehtäviin. Huono puoli tässä oli kuitenkin se, että opettajalta usein puuttuivat kiinnostus ja valmiudet huolehtia tästä opetuksesta.

Äidinkielen tuntimäärä väheni, ja opettajalle tuli paljon muitakin velvollisuuksia. Käsialakirjoittamisen opettaminen joutui ahtaalle ja jopa unohduksiin.

Silmukoilla vai ilman silmukoita? Monet opettajat Pohjoismaissa toivoivat 2. maailmansodan jälkeen, että käsialakirjoitus uudistettaisiin, koska vanhat tyyppikirjaimet eivät heidän mielestään sopineet uusiin ihanteisiin ja aiempaa vapaampiin työskentelytapoihin. Vanhalle kirjoituksen opetukselle oli ominaista ankaruus, suvaitsemattomuus ja tarkka mallien noudattaminen. Opetuksen loputtua monen käsialan luettavuus romahti. Uudistusehdotuksia oli monenlaisia.

1 lammekolle

Mimersvej – käsin kirjoitettuina

Vaikutteiden antajamaa oli Englanti, joka oli pitkään taistellut käsialan huonontumista vastaan ns. englantilaisen kursiivikirjoituksen eli kalligrafisen kirjoituksen avulla. Kalligrafista kirjoitusta pidettiin parhaana kirjoitustyylinä Euroopassa.

Käsialauudistus on onnistunut kaikissa Pohjoismaissa, mutta se on myös synnyttänyt ongelmia. Uusia kirjoitusmalleja tulkittiin joiltakin osin väärin, ja niin niiden muotoja ja opetusmetodia pilattiin. Tämä synnytti myös vastustusta luopua totutuista malleista. Se aiheutti tunnepitoisen taistelun silmukoiden säilyttämiseksi, koska ne nähtiin ikään kuin aivojen luonnolliseksi vastaukseksi kirjoittamisliikkeisiin – vaikka muissa maissa ei juurikaan käytetty silmukoita tyyppikirjoituksessa.

Myös tutkimukset osoittavat muuta: **Aistimotorisesti** on yhdentekevää, onko silmukoita vai ei. Monimuotoiset kirjaimet ja tarpeettomat vieraat elementit vain rasittavat kirjoittamisprosessia.

Neurofysiologinen tosiasia on, ettei mikään kirjoitusmuoto tarjoa toiminnallista etua, sillä aivot selviävät hyvin erilaisten muotojen tulokinnasta myös graafisella alueella. Tämä käy helposti ilmi, kun vertaa esimerkiksi eri kansojen ja eri ihmisten kirjoitusta.

Käsitteellä ”henkilökohtainen käsiala” ei ole mitään tekemistä tämän silmukkaongelman kanssa, vaan käsiala riippuu muista, aiemmin tässä tekstissä kuvailluista syistä.

Ergonomisesti eri kirjoitusmuodot eivät rasita ihmisen kehoa erilaisessa määrin. Jos lapsi yrittää liian varhain sitoa kirjaimia toisiinsa, yritykset voivat vaikeuttaa hyvän kirjoitusotteen, vaivattoman kirjoitusliikkeen ja hyvän työskentelyasennon vakiintumista.

Tyyppikirjoitus ilman silmukoita on yleisimmin käytetty kirjoitusmalli Pohjoismaissa ja keskustelu siitä, tarvitaanko silmukoita vai ei, on itse asiassa taaksepäin menoa ja on vain jarruttanut kehitystä.

80-luvun puolivälistä lähtien on ollut nähtävissä selkeää edistystä niissä pohjoismaisissa kouluissa ja luokissa, joissa käsialan opetuksessa on työskennelty päämäärätietoisesti ja joissa kirjoitusta ovat opettaneet siihen koulutusta saaneet opettajat.

Kuitenkin aivan liian monet oppilaat Pohjoismaissa lähtevät koulusta ilman toimivaa käsialaa. Tilanne on korjattava.

Näin kehitetään hyvä käsiala

1 Kirjoituksen on kehityttävä vaiheittain yksinkertaisesta kirjoituksesta sidottuun: tekstauksesta tyyppikirjoitukseen ja siitä sitten käsialaksi.

Seuraavat laatuvaatimukset ovat hyvän käsialan perusta:

*luettavuus/identiteetti
nopeus/rytmi
säilyvyys/kestävyys*

Näiden ominaisuuksien on oltava tavoitteina alusta alkaen. Tunteen ja motoriikan yhteistyötä täytyy hyödyntää tehokkaasti opetuksessa.

2 Kirjoitusta pitää kehittää opettajan ja oppilaan aktiivisella yhteistyöllä. Oppilaiden on oltava mukana analysoimassa muotoja ja sidoksia sekä pohtimassa, ovatko ratkaisut hyviä vai huonoja sekä etsimässä ja korjaamassa heikkoja kohtia. Oppilaat oppivat ymmärtämään ja kiinnostuvat kirjoittamisesta, kun heidän huomiensa ohjataan kirjaimiin ja kirjoitukseen.

Kaikkien opettajien pitää tukea ja seurata oppilaiden kirjoituksen kehitystä ja olla yhdessä vaikuttamassa siihen, että oppilaille kehittyy luettava käsiala. Näin voidaan tehdä konkreettista yhteistyötä eri aineiden välillä.

3 Hyvä käsivarren, käden, sormien ja kynän yhteistyö luo pohjan kirjoitustyön onnistumiselle. Tämän vuoksi täytyy alusta alkaen harjoitella hyvää kirjoittamistekniikkaa, jotta kynäote, liikkeet, asennot ym. perusseikat vakiintuisivat.

4 On tärkeää, että **kirjoitusvälineet** ovat laadukkaita, toimivia ja tarkoitukseen sopivia. Paperin laatu ja sopivat kirjoitusviivastot kirjoitusvihkoissa voivat olla ratkaisevassa asemassa lopputuloksen kannalta. Tarjolla on suuri ja vaihteleva valikoima erilaisia kirjoitusvälineitä, jotka kyllä houkuttelevat oppilaita mutta ovat kehoja kirjoittamisen näkökulmasta.

5 Osa opettajista hallitsee kirjoittamisvalmiuden ja sen opettamisen didaktiikan hyvin ja tietoisesti. He toteuttavat opetusta omalla tavallaan niin, että se sopii oppilaille ja kulloiseenkin opetustilanteeseen, mikä onkin erinomainen ratkaisu. Toiset opettajat puolestaan antavat oppilaiden täyttää valmiita mallivihkoja ilman ohjausta. Tässä piilee kuitenkin omat vaaransa. Kirjoituksen oppimisessa on kaksi perustavanlaatuaista strategiaa:

A *Mielenkiinto ohjataan kirjoitukseen.* Näin oppiminen rikastuu, kun oppilas on kiinnostunut kirjoituksesta. Muodot ja sidonnat käydään systemaattisesti ja loogisesti läpi ja tiedot konkretisoituvat, kun niiden soveltamista harjoitellaan käytännössä. Tämä luo uskottavuutta opettajan toiminnalle ja lisää oppilaan omaa tietoa ja kokemuksia. *Menetelmän tulos:* oppilaat oppivat kirjoittamaan.

B *Oppilaiden huomio kiinnittyy* mielenkiintoiseen taittoon, kuvitukseen ja väritystehtäviin, joilla ei kuitenkaan varsinaisesti ole mitään tekemistä kirjoittamisen kanssa.

Muotojen ja sidosten harjoitukset liittyvät ehkä sattumanvaraisesti vain johonkin teemaan, mutta ne eivät perustu kirjoittamisen kannalta loogiseen opettamisjärjestykseen. Opettaja ei saa pedagogista apua kirjoituksen opetukseensa.

Menetelmän tulos: oppilaat saattavat viihtyä, mutta he eivät opi kirjoittamaan.

Opettajankoulutus

Opettajan pitää olla ammattitaitoinen, ja hänen on hallittava käden taidot, perusteoria ja opetusmenetelmät. Opettaja on käytännön ohjaaja ja siksi tärkeä kirjoituksen opetuksen laadun takaaja.

Opettajankoulutus on hyvin erilaista eri Pohjoismaissa. Malli, joka mitä ilmeisimmin on toiminut kirjoituksen opetuksen kannalta parhaiten, käsittää 42–46 oppituntia, mieluiten vuoden aikana (konkreetin harjoituksen vaikutus), minkä jälkeen on arviointi tai koe.

Ainoa foorumi, jossa käsin kirjoittamisen kirjoitusmuotoja, prosesseja ja didaktiikkaa käsitellään Pohjoismaissa, on opettajankoulutus. Tavallisesti tämä kuitenkin tapahtuu ilman kiinteää suhdetta yliopistotasoiseen tutkimukseen.

Ennen kuin yhteistyö saadaan nykyistä tehokkaammaksi, on opettajankoulutuksessa ylläpidettävä ja kehitettävä yhteispohjoismaista kirjoittamiskulttuuria.

Loppupäätelmä

Edellä esitetyjä näkökohtia kehittämällä ja ylläpitämällä voidaan varmistaa, että käsin kirjoittamisella on tulevaisuutta opettajankoulutuksessa sekä merkitystä koulussa ja yhteiskunnassa vielä vuosia eteenpäin.

Pohjoismainen käsinkirjoittamisen ideointiryhmä

TANSKA	Christian Clemens Else Marie Frandsen Bent Rohde
SUOMI	Mervi Wäre-von Hedenberg
ISLANTI	Thorir Sigurdsson
NORJA	Gunnar Guttormsgaard Øystein Sunde
RUOTSI	Thomas Sigurdson

SIHTEERISTÖ

Danmarks Grafiska Museum/

Dansk Pressemuseum

Brandts Passage 37 • DK-5000 Odense C

Puhelin:(+45) 66 12 10 20 • Faksi:(+45) 66 12 10 63

LÄHTEET

Pohjoismaisen käsinkirjoittamisen ideointiryhmän kuvaus kirjoittamisprosessista perustuu tutkimukseen, käytännön kokemukseen ja terveeseen järkeen. Ryhmän suositusten tavoitteena on, että oppilaat oppivat kirjoittamaan.

Jos jollakulla on toisenlaisia dokumentoituja kokemuksia tai tutkimuksia asiasta, otamme kiitollisina vastaan tiedot niistä.

Määritelmiä

Tekstauskirjaimet edustavat kirjoituksen perusmuotoa, jossa kirjaimia ei sidota ja jossa kirjaimet ovat vähän yksinkertaistettuja ja tavallisesti pystysuoria. Tekstattuja kirjaimia käytetään kirjoituksen opetuksen alkuvaiheessa. Niiden avulla harjoitellaan latinalaisten kirjainten perusmuotoja ja helpotetaan lukemaan oppimista.

Tyypkirjoitus on sidottu, rytmisen ja tavalisesti oikealle kallistuva kirjoitusmalli. Sen perusmuodoissa voi joko olla silmu-koita tai ne voivat olla silmukattomia. Tyypkirjoitusta käytetään perustana hyvän oman käsialan kehittämiseen.

Käsiala. Tyypkirjoituksen pohjalta kehittynyt, henkilökohtainen käsikirjoitetun tekstin tyyli.

Kalligrafinen kirjoitus tarkoittaa erityisen esteettistä käsin kirjoittamista. Se taitaminen vaatii hyvää muotojen, sidonnan, kynänjäljen ja kokonaisuuden hallintaa.

Kirjaintaulut ja termit

Tässä julkaisussa olevat kirjaintaulut on kirjoitettu käsin ja ne ovat suuntaa antavia. Muutamissa kohdin tauluissa on vaihtoehtoja. Vaihtoehtoiset muodot eivät saa kuitenkaan haitata kirjoituksen kehittymistä. Esimerkiksi tekstauksen versaaleja kirjaimia sekä kalligrafisen kirjoituksen muotoja ja sidoksia voidaan käyttää tyypkirjoituksessa. Kirjainten keski-, ylä- ja alavälin koko voidaan sovittaa kansallisten käytänteiden ja ohjeitten mukaan.

Eri Pohjoismaissa käytössä olevat termit on esitetty seuraavalla aukeamalla.

TAVOITE

Tavoitteena on omaksua luettava, nopea oma käsiala jokapäiväiseen käyttöön ja sitä vaativampi kalligrafinen kirjoitustaito erityistilanteita varten.

Pohjoismaisia

MALLEJA	TANSKA	SUOMI	ISLANTI
Käsite / Esimerkki	Håndskrivning / Håndskrift	Käsialakirjoitus / Käsiala Håndskrivning	Handskrift / Skrift
Ragnhild	Trykbogstaver	Tekstaus pysty – vino Textning rak – lutande	Prentstafir
Ragnhild	Grundskrift	Mallikirjoitus / Tyypikirjoitus / Käsialakirjoitus Skrivstil	Tengd grunnskrift
Ragnhild	Grundskrift med løkker	Mallikirjoitus / Tyypikirjoitus / Käsialakirjoitus Skrivstil	Tengd lykkjuskrift
Ragnhild	Håndskrift / Personlig håndskrift	Persoonallinen käsiala Personlig handstil	Persónuleg handskrift
Ragnhild	Skønskrift/ Kalligrafisk skrift	Kalligraafinen kirjoitus Kalligrafisk skrift	Skrautskrift / Fagurskrift

kirjoitustermejä

NORJA	RUOTSI	FÄRSAARET	GRÖNLANTI
Håndskrift	Handskrivning	Handskrift	Allaaseq
Trykkskrift / Grunnformer	Textning rak – lutande	Prentstavir	Naqinnerit naqitaasiukkat
Sammenbundet skrift med staver / Stavskrift / Grunnskrift	Grundskrift /Skrivstil	Grundskrift við ongum lykkjum	Grundskrift
Sammenbundet skrift med løkker / Løkkeskraft / Grunnskrift	Bunden ögelskrift	Grundskrift	Grundskrift putuliisarluni
Personlig skrift	Personlig handstil	Handskrift	Allaaseq
Prydskrift/ Kalligrafisk skrift	Kalligrafisk handstil	Fagurskrift	Kusassakkamik allaaseq

Tanska · Norja · Grönlanti

29 kirjainta

Trykbogstaver
Trykkskrift
Naqinnerit
naqitaasiukkat

abcdefghijklmnopqrstu
vwxyzæøå 0123456789
ll·ææ·ll

ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTU VWXYZÆØÅ Ragnhild

Grundskrift
Grunnskrift
Grundskrift

abcdefghijklmnopqrstu
vwxyzæøå
bb·pp·qq·vv·øø·enneve·rere·ll
A·B·C·D·E·E·F·G·G·H·I·J·K·L·L·M·N
O·P·Q·R·S·T·U·V·W·X·Y·Y·Z·Æ·Ø·Å
0123456789 Ragnhild Christian

Skønskrift/
Kalligrafisk skrift
Kusassakkamik
allaaseq

ABCDEFGHIJKLMN
OPQRSTUVWXYZÆØÅ 0123456789
abcdefghijklmnopqrstu
vwxyzæøå 0123456789 Ragnhild

Suomi · Ruotsi

-äöÅÖ

Tekstaus
Textning

abcdefghijklmnopqrstu
vwxyzääö 0123456789
äö·ll·11

ABCDEFGHIJKLMN
OPQR
STUVWXYZÅÄÖ Ragnhild

Mallikijointus/
Tyypkirjoitus
Skrivstil
Grundskrift
/ skrivstil

abcdefghijklmnopqrstu
vwxyzääö
abcdefghijklmnopqrstu
vwxyzääö
qq·vv·äö·āō·en ne ve·rere·11
A·B·C·D·E·E·F·G·G·H·I·J·K·L·L·M·N
O·P·Q·R·S·T·U·V·W·X·Y·Y·Z·Å·Ä·Å·Ö·Ö
0123456789 Ragnhild Christian

Kalligraafinen
kirjoitus
Kalligrafisk handstil

ABCDEFGHIJKLMN
OPQR
STUVW
XYZÅÄÖ 0123456789
abcdefghijklmnopqrstu
vwxyzääö 0123456789 Ragnhild

Islanti · Färsaaret

36 kirjainta (Islanti ÷ á og ø, Färsaaret ÷ é og ö)

Prentstafir
Prentstavir

a á b c d ð e é f g h i j k l m n o ó p q r s t u
ú v w x y ý z þ æ ö ø å 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9
ll · yy · æ æ · ö ø · ll
A Á B C D ð E É F G H I Í J K L M N O Ó
P Q R S T U Ú V W X Y Ý Z Þ Æ Ö Ø Å

Ragnhild

Tengd grunnskrift
Grundskrift

a á b c d ð e é f g h i j k l m n o ó p q r s t u ú v w x y ý z þ æ ö ø å
a á b c d ð e é f g h i j k l m n o ó p q r s t u ú v w x y ý z þ æ ö ø å
bl · qq · vv · ö ø · en en ne ve · re re · ll
A Á B C D ð E É É · F · G G · H I Í J K · L L · M N O Ó P Q
R S T U Ú V W X · Y Ý Y · Z Þ Æ Ö Ø Å
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 Ragnhild Christian

Skrautskrift
Fagurskrift

A Á B C D ð E É F G H I Í J K L M N O Ó P Q R S T U Ú
V W X Y Ý Z Þ Æ Ö Ø Å 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 a á b c d ð e é f g
h i j k l m n o ó p q r s t u ú v w x y z þ æ ö ø å 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9
Ragnhild Christian

Pohjoismainen käsinkirjoittamisen ideointiryhmä

Ryhmä perustettiin 16. tammikuuta 1993 Pohjoismaisen kulttuurirahaston tuella.

Tavoite

Vahvistaa käsin kirjoittamisen taitoa Pohjoismaissa.

Tavoitteen saavuttamiseksi

- 1 vaihdetaan tietoja ja kokemuksia käsialakirjoituksesta, kirjoitusmalleista, kirjoitusprosessista ja kirjoittamisen historiasta
- 2 luodaan kontakteja sellaisten ihmisten välillä, jotka edustavat kirjoittamista ja sen opetuksen suunnittelua joko opetuksen tai tutkimuksen aloilla
- 3 kehitetään ja säilytetään arvokkaita käsin tekemisen taitoja
- 4 ollaan aloitteellisia sekä tiedottamaan että osallistumaan käsin kirjoittamista koskevien ongelmien selvittämiseen.

Ryhmän koostumus

Ideointiryhmässä on ollut 1–3 jäsentä jokaisesta Pohjoismaasta: Islannista, Norjasta, Ruotsista, Suomesta ja Tanskasta. Edustajat on valittu niin, että ryhmä edustaa hyvin monipuolista asiantuntemusta.

Ryhmä voi ottaa vastaan erilaisia työtehtäviä ja järjestää tapahtumia.

Ryhmä voi ottaa mukaan henkilöitä, joilla on erityistaitoja, esimerkiksi anatomian, neurologian, psykologian, grafologian, ergonomian ja kirjoituksen historian alalta.

Jäsenyyden ehdot

- ◆ Jäsenen edellytetään vaikuttavan ryhmän tavoitteiden ja tehtävien edistämiseen. Lisäksi hänellä on oltava vankat perustiedot tai -taidot tai molemmat kalligrafisen tai käsialakirjoituksen alalta.
- ◆ Jäsenen on pitänyt kirjoittaa kirjoja, artikkeleita tai muita vastaavia käsialasta ja kirjoittamisesta tunnetulla ammattitasolla.

HYVÄN KÄSIALAN
PERUSTA:

Luettavuus / identiteetti

Nopeus / rytmi

Säilyvyys / kestävyys

*Pohjoismainen
käsinkirjoittamisen ideointiryhmä*